СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 253. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 30. жовтня, 1925. VOL. XXXIII. No. 253. Jersey City, N. J., Friday, October 30. 1925. THREE CENTS

Луис роскриває спілку межи властителями твердого й мягкого вугля.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 28. жовтня. — Джан Луис, президент майнерської юнії, оголосив публично свій лист до нюйорської стейтової вуглевої комісії, в котрім він закидає властителям копалень твердого вугля, що вони тому так ревно радять вживати мягкого вугля на місце твердого, бо богато з них має копальні мягкого вугля.

В сей спосіб властителі копалень вугля булиби забезпечені перед утратами на випадок страйку, де сей страйк не вийшовби. Луис закидає спілці властителів твердого й мягкого вугля, що вони вжили страйку на те, щоби піднести ціну вугля до небувалої висоти.

ПРЕЗИДЕНТ ЗА РОЗСУДЖУВАННЄМ МЕЖИНАРОДНИХ НЕПОРОЗУМІНЬ.

ВАШИНГТОН, 28. жовтня. — Президент Кулидж узяв участь в урочистім відкриттю памятника аргентинського героя Хосо де Сан Мартін, який подарував Злученим Державам аргентинський уряд. У своїй промові президент підносив вагу конференцій для розвязування межинародних спорів, і вказував на примір південно-американських републик.

ЗАВОДЯТЬ ПОСТІЙНЕ ПОЛУЧЕННЄ МЕЖИ ПОБЕРЕЖАМИ ОБОХ ОКЕАНІВ.

НЮ ЙОРК, 28. жовтня. — Підприємство Інтернешенел Меркантил Мерін Ко. постановило вибудувати фльоту пасажирських кораблів, які будуть курсувати постійно межи портами на березі Атлянтійського Океану та портами на Тихому Океані.

Підприємство вибудує вперед пасажирський корабель на 22,000 тон, який буде найбільшим кораблем, вибудуваним в американських доках. Опісля вибудують скоро ще два другі. Кораблі будуть курсувати наперед межи Ню Йорком а Каліфорнією.

ЧИСЛО АМЕРИКАНСЬКИХ ІНДІЯН ЗРОСТАЄ.

ВАШИНГТОН, 28. жовтня. — Ценсусове Бюро подає до публичного відома вислід своєї переписи червоно-шкірих Індіян на території Злучених Держав, з якої показується, що дня 30. червня 1925 року було на території Злучених Держав (без Аляски) 349,585 Індіян. За один рік прибуло їх 2,693, а за 12 літ 18,976 душ.

Найбільше Індіян має стейт Оклагома, до котрого належить давна Індіянська Територія; є їх там 120,163 душі. За ним іде стейт Аризона, котрий має Індіян 43,950. Стейт Ню Йорк має 6,135.

СМЕРТЬ ЗІ СТРАХУ.

СИРАКЮЗ, Ню Йорк, 28. жовтня. — На одній вулиці міста сполошилися коні та кинулися гнати вулицею як божевільні. Зобачивши їх на якого пів блоку від себе, пів-пята-літний Август Пальмісано злякався так, що стратив притомність. Коні на нього не наїхали, бо зачепили возом о стоячий при хіднику автомобіль і задержалися. На поміч зімлілій дитині покликано лікаря, але дитина до 20 мінут померла.

КОРАБЕЛЬ ЗГУБИВ ШРУБУ.

НЮ ЙОРК, 28. жовтня. — Корабель Селтик, котрий виїхав у вівторок з Бостону до Ню Йорку, мусів зараз завернутися назад до Бостону, бо йому попсулася корабельна шруба. Заким доїхав до доків, шруба зовсім випала так, що корабель не міг власними силами посуватися. Пасажирів сейчас перебрано на зелізницю, а за корабельною шрубою післано нурців. Сі, шрубу найшли, але підняти її не вспіли.

ЯК РІВНІСТЬ, ТО РІВНІСТЬ.

ГЕКЕНСЕК, Ню Джерзі, 28. жовтня. — З місцевої вязниці втекла, прорізавши пилкою крати, пані Маріон Брейзіер, яка ждала тут суду за обман. Утікаючи, вона лишила ще й лист до заряду вязниці, в котрім вона кпить собі зі заряду, та каже, що вона не йде сама, але й забирає зі собою дівчину, яка сиділа з нею в одній комнаті. Дівчина справді теж пропала.

ЕСТОНІЯ ПОГОДИЛАСЯ ЗА СПЛАТУ ДОВГІВ.

ВАШИНГТОН, 28. жовтня. — Американський уряд підписав згоду з урядом естонської републики про сплату военного довгу Естонії, котрий виносить близько 14 міліонів долярів. Сплата буде виносити 62 роки.

СЛІДСТВО ЗА ЗАТОПЛЕННЄ СУБМАРИНИ.

БОСТОН, 28. жовтня. — Перед комісією, що розсліджує затопленнє субмарини „С 51", ставав нині капітан корабля Сіті оф Ром, з котрим субмарина перед своїм затопленнєм зударилася. Капітан казав, що він і його моряки сповнили всі приписи про безпеченьство морської плавби, та що всю вину за затопленнє поносить залога затопленого підводного судна.

ПОЗИВАЛА БАТЬКА ЗА ВІДШКОДОВАННЄ.

НЮАРК, Ню Джерзі, 28. жовтня. — Місцевий суд розбирав позов Беатриси Гольдштайн, проти її власного батька за півтора тисяча долярів відшкодовання, якого домагалася позовничка за ніс, який її зломався, підчас автомобілевого випадку, який вона мала, їдучи автом свого батька. Суд признав позовничці 500 долярів.

ДО ВСІХ:

ТО ГОЛОД НЕ УСТАВ В КРАЮ, А ТІЛЬКИ МИ СИТІ ЙОГО НЕ ВІДЧУВАЄМО.

ТО ІНВАЛІДИ НЕ ПОДУЖАЛИ, НІ РАНИ ЇХ НЕ ПОГОЇЛИСЬ, ТО ТІЛЬКИ МИ НЕ ГОДНІ ВІДЧУТИ БОЛЮ ТИХ, ЩО ЇМ БРАКУЄ РУК І НІГ.

ТО ТІЛЬКИ СИРОТИ В КРАЮ МОЛЯТЬСЯ ЗА ВАШЕ ЗДОРОВЛЄ, АЛЕ ВИ ВЖЕ ДАВНО ЗА НИХ ЗАБУЛИ.

ТО ТІЛЬКИ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ БЮТЬ, А НЕ ВАС, ТОМУ НЕ ПАМЯТАЄТЕ ЗА НИХ І НЕ СКЛАДАЄТЕ ЦЕНТА НА ТЕПЛУ СТРАВУ ДЛЯ НИХ.

ТО ТІЛЬКИ В КРАЮ ЛЮДИ В РОЗПУЦІ, ЩО ЗАБИРАЮТЬ ЇМ ЛЯХИ УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ, А В АМЕРИЦІ ВЖЕ Й ГОЛОВОЮ НАД ТИМ НЕ ПОХИТУЮТЬ, ЩО РІДНА ШКОЛА ПРОПАДАЄ.

• • •

КОЛИ ХОЧЕТЕ ИТИ В ПАРІ ЗІ СТАРИМ КРАЄМ, ТАК ХАЙ НЕ ПРОЙДЕ НІОДНО УКРАЇНСЬКЕ ВЕСІЛЛЄ, НІОДНІ ХРЕСТИНИ, НІОДНА ЗАБАВА І НІОДИН МІТИНҐ, АБИ ВИ НЕ ЗІБРАЛИ МАЛОЇ ЛЕПТИ ТА НЕ ВИСЛАЛИ її ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ЗАКОН ПРО КОЛЬОНІЗАЦІЮ УХВАЛЕНИЙ ПОЛЬСЬКИМ СЕНАТОМ.

Закон про кольонізацію наших земель, який Поляки уперто називають чомусь земельною реформою відбув вже свою повинність і в сенаті. Сенат поробивши деякі зміни ухвалив той закон, який в соймі вже був ухвалений. Очевидно, що сенат поробив поправки в користь дідичів, бо сенат то більше статечна інституція.

Не забув сенат і за нас, йому видалося, що сойм забогато дав Українцям і Білорусинам. Іменно сойм ухвалив, що церковні і попівські землі мають бути розпарцельовані виключно між вірних тої церкви. Сенат змінив слово „виключно" на „переважно", то значить, що землю наших церков зможуть купувати і Поляки і Жиди.

По буджеті прийде на сойм знов земельна реформа Бо все так водиться, що закон, який ухвалять в соймі іде на затвердження сенату. А як сенат щось у ньому змінить, то закон знова вертає до сойму на затвердження поправок.

Хто з послів вийде зі здоровою головою при ухваленню буджету, — тому напевно її розібють при земельній реформі. Бо страшенно лютує лівиця на правицю за поправки в сенаті.

Дехто проповідує, що навіть готов сойм бути розвязаний і розписані нові вибори.

ПРО ПОЛЯКІВ У ФРАНЦІЇ.

„Слова Польске" бідкається, що ворожі настрої проти Польщі панують навіть у приязній Франції. Як доказ на це наводить пісоньку, яку виспівують у Парижі у легких театриках, на політичні теми. У тій пісонці співається про згоду з Німцями, а на кінці польські приятелі виспівують, що „Тепер вже нікого не боїмося хіба тільки бандитів з Польщі". Гарні думки і погляди про північних Французів.

ВОЗДУШНА ЛІНІЯ БЕРЛІН — ВЛАДИВОСТОК.

Німецький Аероклюб і німецько-російське товариство воздушної плавби задумують утворити воздушну лінію між Берліном і Владивостоком. Як чути, комунікація на тій лінії буде отворена на другий рік. Час перелету між Берліном а Владивостоком виноситиме 50 годин. Потім отворена буде лінія з Владивостоку до Токіо.

ЖИДИ І ГНИЛІ ЯЙЦЯ.

Що Жиди дуже богато зискали на своїй угоді з Поляками — це річ очивидна. З того часу Поляки не занедбують ніякої нагоди, щоб виявити свою прихильність до них. Доказом цього хочби остання подія у Львові. В орхестрі львівського мійського театру є богато Жидів. В неділю, 27. м. м. припадало велике жидівське свято і жидівські музиканти не могли грати. Управа театру відкликала день перед тим виставу, заступаючи її такою, до якої не треба музики. Це дуже обурило польську „млодзеж", яка зробила на черговій виставі авантуру з криками: „Преч з Жидамі!" і обкидала музикантів гнилими яйцями. Жидівський часопис „Хвіля" помістив з того приводу замітку, в якій обурюється на „голоту" що зробила ображаючу Жидів авантуру в театрі. Польська „млодзеж" зробила за це велику маніфестацію під редакцією „Хвілі" дня 30. вересня вечером. До ексцесів не допустила поліція.

ДО ЧОГО УЖИВАЮТЬ НАШИХ ЛЮДЕЙ У ФРАНЦІЇ.

Польський „Час" подає за французькими ґазетами, де і кілько людей працює у французьких копальнях. Виходить, що чужинців Французи призначують до найтяжших робіт — під землею. Для прикладу наведемо, що Французів працює у копальнях 32,250 з того під землею 19,776, на поверхні землі 11,307, а в промислових закладах 11,67. Поляків (як подає „Час") із загальної суми 13,989 працюють під землею 12,154, на поверхні землі всього 1,536, а в промисл. закладах заледве 299. Під Поляками треба догадуватися принайменше половини Українців, значить наші люде їдуть у Францію гризти землю.

СТРІЛЯЮТЬ ҐУЦУЛІВ.

Дня 20. м. м. один з Ґрабовських, що винайміли в державних лісах в Ворохті польовання, застрілив молодого гарного, 22-літнього леґіня Юрка Пітиляка, якого здибав в лісі зі стрільбою. Убійник побачивши свою жертву, кричав: стуй, стуй! Юрко кинув стрільбу і почав втікати. Ґрабовскі стріляв, ранив Пітиляка смертельно і пішов сам на поліцію. Коли вернув на місце вбійства з поліцаєм, Пітиляк вже був мертвий. Похорон Пітиляка відбувся при участи селян зі свого і околичних сіл.

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ І ЖУРНАЛІСТІВ.

Гурт українських письменників і журналістів від довшого часу робив заходи, щоби створити свою офіціяльну орґанізацію. Але справа довго не могла посунутися вперед, бо львівське воєвідство два рази відкидало статут проєктованого товариства, подаючи звичайно дуже благі причини. Ініціятори створення згаданої орґанізації внесли відклик до міністерства внутрішніх справ, але довго не було на те ніякої відповіди. Аж дня 28. вересня повідомлено ініціяторів, що міністерство дає дозвіл на заснування товариства.

РОБЛЯТЬ ПАНЩИНУ.

Власник фільварку в селі Цапівцях, заліщицького повіту Сіцінські віддав селянам села Цапівці робити жнива у себе не умовлюючись наперед. По скінченню праці дав женцям тринайцятий сніп. Такого самого здирства допускається він при розділі поля на спілку. За одержання одного морґа поля на спілку мусить селянин 5 днів безплатно робити у нього, або зорати йому один морґ поля чи викопати пів морґа буряків. Селяни терплять такий визиск, бо в них самих землі мало і з неї вижити важко, а земля з парцеляції дістається в руки мазурів.

ЮВІЛЕЙ СВІЧКИ.

Кілька днів тому минуло сто літ від винаходу стеаринової свічки. Хоча свічка і ліхтар на заході майже вийшли вже з ужитку і там слово „свічка" уживається тільки для означення сили електричних лямп (сила 10, 20 і т. д. свічок), всеж цей ювилей обходжено святочно. В Парижі устроено святочний похід з живими образами, між иншими представлено Діоґена (грецького фільософа, що всього собі відмовив і мешкав в бочці), який в день зі свічкою шукає людини. В поході брала участь велика юрба людей, поперебираних на ріжні лади.

НОВІ ВИСТУПИ ПАНИЧА.

Славний із своїх виступів Панич, що як доносили часописи, подався був за кордон, знову вернув до Польщі. Команда поліції львівського округа вислала за ним погоню. Він, як кажуть, перебуває тепер в люблинських лісах.

ПЕНЛЄВЕ ЗНОВУ ПРЕМІЄРОМ ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 28. жовтня. — Поль Пенлеве приняв сьогодня дорученнє президента Франції Ґастона Думерґа скласти новий міністерський кабінет.

З бувших міністрів він конче хоче задержати міністра закордонних справ Арістіда Бріянда, а Люї Люшера хоче запросити на міністра скарбу.

Пенлеве кромі премієрства прийме на себе міністерство війни.

Він завтра мати-ме вже повний склад нового кабінету і предложить його президентови Думерґови і парляментови.

БРІЯН ДО ГРЕЦІЇ.

ПАРИЖ, 28. жовтня. — Арістід Бріян яко голова Ради Ліґи Народів вислав до Греції упімнение, в якому каже, що вона яко член Ліґи Народів не має права нападати на другого члена Ліґи Народів навіть в самообороні, але повинна спірку лагодити мировою дорогою через Ліґу Народів.

ЕСКВИТ ЗА СОЮЗОМ З ПАРТІЄЮ ПРАЦІ.

ЛОНДОН, 28. жовтня. — Провідник анґлійських лібералів, Герберт Есквит, заявився за обєднаннєм лібералів з Партією Праці для спільного виступу у виборах і в парляменті.

ВОЮЮЧИЙ МУССОЛІНІ.

МЕДІОЛЯН, Італія, 28. жовтня. — Премієр Беніто Муссоліні виголосив тут сьогодня промову на зібранню фашістів в оперовому театрі Ля Скаля.

Він сказав, що фашісти далі будуть опирати свою власть на силі і не уступлять поти, поки їх друга сила не скине.

Военні відносини панують ще, казав, поза Італією, отже мусять бути і в Італії.

ПОЛЬСЬКИЙ „ЗЛОТИЙ" ЛЕТИТЬ.

ПАРИЖ, 28. жовтня. — Польський „злотий" упав сьогодня на тутешній грошевій біржі на одного американського цента.

Вчера платили тут за „злотого" 17 центів, а нині тільки 16 центів.

ХОЧЕ ПОЗИЧКИ.

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельгії, 28. жовтня. — Бельгійське правительство висилає до Злучених Держав делеґацію, яка буде старатись дістати для Бельгії позичку в сумі $150,000,000.

„АМЕРИКА — МАЛПЯЧИЙ ДІМ".

ЛОНДОН, 28. жовтня. — Духовник Канон Карнеґі, котрий вернувся з відвідин в Америці, каже, що в Злучених Державах так поширились розводи, що се ґрозить упадком сеї нації. Він каже, що ізза розводів Америка поволи перемінюється в „малпячий дім". Там, каже, люди женяться не на те, щоб разом жити, але щоб розводитись, хотяйби і до двох тижнів.

РОСІЯ БУРЖУАЗНІЄ.

МОСКВА, 27. жовтня. — Російський советський уряд виготовив проект нового спадкового закона. Теперішний советський закон дозволює оставити у спадку для одного чоловіка не більше 10,000 рублів, а новий побільшує сей спадок вдесятеро, так що відтак можна буде одиницям оставляти в спадку по 100,000 ($50,000).

(Коли ще в Росії богато людий мало гроші, тоді большевики обмежили спадок до $5,000, щоб решту собі забрати. А коли тепер в Росії мають гроші лише комісари і наживники, які є виключно близькими кревними комісарів, вони вже підносять спадок вдесятеро. Се показує, як скоро вони богатіють, і що вже виросла в Росії нова буржуазія, яка добилась свого права).

НЕГРАМОТНІСТЬ НА УКРАЇНІ.

МОСКВА, 27. жовтня. — Советська влада з Харкова подає, що на території радянської України тепер є 2,850,000 неграмотних.

(Се неправдиве обчисленне. Поправді, на Україні тепер найменьше половина населення неграмотні, а друга грамотні, але і ся грамотність дуже примітивна. Люди малощо потрафлять прочитати, тай і се забувають, бо на Україні дозволено читати лише комуністичну пропаганду, яку силою скрізь напихають, а якої ніхто не хоче).

„МОЛДАВАНИ — НЕ РУМУНИ".

ВІДЕНЬ, 27. жовтня. — На процесі в Кишиневі проти Бесарабців з Хотинщини (се українська часть Бесарабії) один з обжалуваних за змову на життє короля Фердинанда, селянин Михайло Тимош, заявив, що обжаловані ані не комуністи ані не Румуни, а Молдавани, які ненавидять і комуністів і Румунів.

(Українські селяни в північній Бесарабії, в Хотинському повіті, нічим не ріжняться від сусідів своїх братів ні мовою ні звичаями, але там з царських часів така темнота, що люди навіть поняття не мають, що таке нарід чи національність. Вони звуть себе „Молдаванами" лиш тому, щоб відріжнитись від окупантів Румунів).

ПОВСТАННЯ НА БІЛОРУСИ.

БЕРЛІН, 27. жовтня. — З Минска, столиці Білоруси (під російською советською окупацією), повідомляють, що в кількох околицях Білоруси появились повстанські відділи, які нападають на комуністів та убивають їх.

Російська советська влада вислала в місця, де є повстанці, „карательні експедиції".

ВІДКРИВ ЗАТОПЛЕНЕ МІСТО.

МОСКВА, 28. жовтня. — Капітан корабля на Каспійському морі, Алексій Атавов, відкрив біля берега Каспійського моря у пісках колишнє залите і засипане місто, з якого ще вистають доми.

Се показує, що там в давнину потонули старі людські житлища.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

В СВІТЛИЙ ДЕНЬ ТОРЖЕСТВА ПЕРШОГО ПАДОЛИСТА.

Заспівав поет падолистових днів:

І від надхмарних шпиців Чорногори
Аж до плодючих понадсянських піль
Знялася пісня, як бурхливе море.
Нехай пропаде наш відвічний біль.
Осанна гордим лицарям! Ми вольні!

Сотками літ були ми в неволі. Аж Першого Падолиста, 1918, раннім ранком, разом зі сходячим сонцем зійшло на галицьку землю сонце волі. І світило воно над Львовом 21 днів і 21 ночий, а над землею дідів наших, повних 9 місяців. А потому зайшло та залишило родимі землі наші в темряві і неволі.

577 літ ждав наш нарід на ту радісну хвилю і діждався її. 577 літ нищили нас вороги. Забирали нам рідну землю; видирали нам найбільш освічених, богатих та впливових людий; нищили нашу культуру і церкву; знищили наше богате міщанство; а залишили при українській нації тільки того, кого вже не всилі були знищити — бідного, поневоленого і темного селянина.

І якраз з лона тої селянської маси вийшли нові сили. Прийшло відродженне української нації, вийшов день Першого Падолиста яко змаганне до державної самостійности.

Величезних жертв коштував нас день Першого Падолиста. Сотки тисяч найкраєших синів наших полягло в його обороні на полі битви; тисячі згинуло по тюрмах, а другі тисячі томляться далі по вязницях і таборах інтернованих. А все те робить ворог длятого, що хоче знищити і вичеркнути з історії день Першого Падолиста. Та даремні зусилля ворога, бо він живе і жити-ме так довго, поки буде жити українське племя.

Коли не знищили нас вороги на протязі сотон літ, то чи мислиме подумати, щоб вони були всилі знищити духа того покоління, що було свідком Першого Падолиста; що вже було горожанином української держави; що відчуло, що се вільність; що таке вільна нація. Чи мислиме, щоб теперішне поколінне подало руку до згоди тим, що їх руки обагрені кровю наших найблизших і найдорозших; щоб галицький Українець став льояльним горожанином тої держави, що загнала в гріб його батька, брата, сина чи товариша?

Ні, і ніколи! Український нарід пролив стільки крови, вже так богато витерпів; вже так освідомлений, що він не буде тягнути ворожого ярма через свіжі сотки літ. Він розірве його, як тільки стане трохи на ноги; як тільки трапиться нова догідна хвиля.

І повториться світлий день Першого Падолиста; повстане поневолений нарід, тільки більше приготований, більше свідомий, і сильніший.

І вернеться українська державність, тільки не на 21 днів і 21 ночий, і не на 9 місяців — а на вічність.

Се наше бажанне, наш національний ідеал, в який ми свято віруємо.

Але як усяка віра без діл мертва, так і віра в здійсненне нашої національної ідеї буде мертвою, якщо за нею не пійдуть діла.

День Першого Падолиста, се день обрахунку нашої совісти. Се день, в якому кождий із нас повинен хотяй хвилинку застановитись, що він зробив для свого рідного краю, для його визволення, для того, щоби ще раз нам заблисло свято Першого Падолиста. В той день ми повинні помянути своїх рідних і знакомих, що полягли на рідній землі в обороні нашої державности, та пошанувати їх память. А пошануємо їх память найкрасше, коли будемо старатись пійти їх слідами. Вони пійшли боронити рідного краю і в його обороні зложили все, що в них було найдорозшого — своє життє, а ми знову зложім хоч малу жертву для тих мучеників, що караються в ляцьких тюрмах; на тих політичних вязнів, для яких не істнує на українських землях польська держава, а тільки День Першого Падолиста 1918-ого року.

Тільки в сей спосіб відсвяткуємо той день достойно. Тільки в той спосіб заманіфестують американські Українці свою солідарність із тими, що згинули, і які мучаться за ідеал Першого Падолиста, за день відродження української державности на західно-українських землях.

УЛЬТИМАТ ЛІГИ НАЦІЙ.

Рада Ліґи Націй сказала перший раз тверде слово. До сього часу її становище у всіх важнійших конфліктах було невиразне і нездецидоване. Сама вона була ще слаба і щойно ставала на ноги. А до того приходилося її вирішувати питання, які торкали великі риби, такі як Велика Британія, Франція, Італія, або Туреччина. У всіх тих справах інтереси великих держав були розбіжні, тому не легко було їх вирішити.

Але трапилася одначе нагода, що попали між собою в конфлікт дві малі риби, а то Греція з Болгарією. Вони то розпочали воєнні кроки задля пограничних непорозумінь. А склалося воно так, що це наступило якраз по мирі в Локарно, який, як загально говорять, має стати зворотною точкою в пацифістичній політиці Европи.

Рада Ліґи Націй вислала тут вже без вагання ультімат до обох воюючих держав і візвала їх видати до 24 годин розпорядження для вицофання своїх військових частин з чужої території, які знова мусять бути звільнені від інвазії на протязі 60 годин.

Нема сумніву, що обі держави будуть мусіли виконати це зарядження, бо в противному разі опиняться перед воєнною бльокадою всіх держав, що належать до Ліґи. До того вистарчить, щоби Англія вислала проти них два дреднавти, а ті вже дадуть собі з ними раду.

Ціла отже справа в Лідзі йде легко. Це тому, що всі держави дійсно хочуть спокою, бо мають досить домашніх клопотів і повоєнної біди. До того ні одна з великих держав не заінтересована в тім грецько-болгарськім конфлікті. Хиба другорядні, як Румунія і Югославія, яких монархи з родинних зглядів бажалиби реставрації монархії в Греції.

Всеж таки ця мала справа є дороговказом як можна при добрій волі полагодити і великі справи і не допустити до даремного проливу крови. Ніяка держава не моглаби опертися солідарному бльокови других. В той спосіб можнаби обминути війну. Та, щоби це могло наступити треба в першій мірі вирівнати ті несправедливости, на яких побудована велич таких держав в Европі як Польща, що має половину чужої території, а більш як третину чужої людности.

Перший Падолист.

Коли осінь пізна прийде
І опаде з дерев лист,
Се зближаєсь наше свято,
Славний Перший Падолист.

Не забудьмо, що сей день був
Дорогим днем для всіх нас,
Бо по довгих по століттях
Воскресення був се час...

Не забудьмо, що у день сей —
Сім літ тому вже мина —
Наша Галицька Землиця
Стала славна і вільна.

Памятаймо, що у день сей
Наші славнії Стрільці
Кров пролили за Вкраїну,
Клали голови свої.

Хоч минула славна днина,
И знов в неволі ми усі,
То осталася Їх слава,
Їх могили дорогі.

Поклонімся сим могилам
В сей великий славний день,
За героїв щирі души
Відмолімо молебень.

А молитва нехай буде
Голосная і грімка,
Щоб пізнав весь світ широкий,
За що кров Їх пролилась.

І нехай молитва наша
Сокрушить байдужних всіх,
Най зеднає їх до праці,
Най укаже путь для них.

Най навчить нас, як боротись,
Коли прийде слушний час,
І як йти борців слідами,
Що умерли вже за нас.

Най розбудить в наших серцях
На ворогів лютих месть,
Щоб ми знали, як вмирати
За народу свого честь...

Не забудьмо-ж, що як впаде
На могили зсохлий лист,
Се народне наше свято,
Се наш Перший Падолист!

Степан Мусійчук.

Шикаго, Ілл., 23. жовтня, 1925.

Польща перед фінансовим крахом.

Вся загранична преса розпустила поголоску, що Польща шукає короля. І то не такого, в якого жилах яливе синя, шляхоцька кров, а такого, який має досить ґроший в кишені. От тому то думають просити на польський престол американського міліяредра і фабриканта Генри Форда.

Не знаємо, скільки в тім правди, але так пишуть по ґазетах. Правдою одначе є те, що Польща стоїть перед новим банкроцтвом. Премієр Ґрабскі, польський Кайо-чудотворець, подається до димісії, бо не годен вже знайти ніякого способу, щоби вратувати польський скарб. Всі його штучки, якими так страшно обграбив наш нарід, внищили справді селянство, але не вратували ні злотого від упадку ні польського буджету.

Европейські фінансові знатоки кажуть, що Польща не до вратовання о власних силах і власнім розумі. Ратунок мігби прийти тільки з заграниці, яка далаби гроші і розумну голову до господарки. Кажуть, що найкраще, якщоби польський скарб взяли під кураделю заграничні банкирі. Вони можеби довели фінанси до ладу. Бо й так одинокий порядний банк в Польщі, себто Банк Дисконтовий, який ще не збанкротував та виплачує залеглости є в цілости в руках чужинців. Значить і в Польщі можнаби ще щось вратувати, але треба іншої голови й иншої політики.

Ґрабскі ратує свою позицію в той спосіб, що хоче перепродати чужим капіталістам державні монополі. Тепер якраз пертрактує з французькими капіталістами над продажею горілчаного монополю. Ситуація тепер така, що Польща позбавлена готівки, фабрики не мають чим платити робітникам, бо експорт слабий, а в краю збут малий, бо ніхто не купує, бо не має ґроший. Найбільші фабрики в Лодзі переносяться до Румунії, а Жиди знова переносять свої до Палестини. Навіть на палестинських пісках надіються зробити кращий бізнес як в Польщі.

До того довели Польщу вшехпольські лідери, які місто думати як уздоровити край, думали над відбудовою великої Польщі та діждалися того, що і для малої і природної Польщі незабаром місця не стане в упорядкованій Европі. Навіть і малу Польщу треба буде взяти під кураделю чужих, але зате розумних людий.

УКРАЇНСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ І „РІДНА ШКОЛА"

Головна Управа УПТ-ва одержала від Кружка гірничих студентів „Каменярі" в Пшібрамі 430 кч. на „Рідну Школу". На цю суму зложив почесний член Кружка п. інж. Степан Шараневич, директор копалень вугля в Цітіце 300 кч., а решту зложили члени Кружка „Каменярі". Крім цього одноразового датку зобовязався п. інж. Шараневич складати що місяця 5% своїх поборів як добровільний даток на „Рідну Школу" увисоті 150 кч., себто 25 зол. місячно. Також всі члени Кружка „Каменярі" ухвалили оподатковуватися на „Рідну Школу". Такі самі ухвали перевели студенти і еміґранти в Празі, Подєбрадах, Братіславі, Берні, Йозефові і инших місцевостях. Так памятають на „Рідну Школу" ті, що живуть серед важких матеріяльних обставин. Таке велике розуміння значіння „Рідної Школи", цеї важної інституції в сучасному великому лихоліттю приносить честь нашій еміґрації.

Сподіємося, що цей гарний приклад спонукає і ту велику частину українського громадянства тут, в краю, яка досі стояла осторонь „Рідної Школи", виконати свій найсвятійший обовязок.

„Рідна Школа" внаслідок байдужности і необовязковости нашої суспільности находиться тепер в таких невідрадних матеріяльних умовинах, що треба було деякі курси УПТ-ва розвязати, деякі школи УПТ-ва закрити, та чималокляс УПТ-ва стягнути. Виплата платень на „1-го" тих учителів (льок) УПТ-ва, що остають в службі „Рідної Школи" є під великим знаком питання, а крім цього залеглі довги, претенсії Каси хорих і Пенсійного Інституту збільшують видатки Товариства. До тогож треба доконче братися негайно до будови нових шкіл на місце зруйнованих державних, до творення шкіл, курсів і варстатів промислових, ремісничих і т. п. Звідки візьме УПТ-во фонди на ці необхідні потреби?

Як що наша суспільність не уявить собі як слід грози положення і не поспішить негайно з більшою визначною одноразовою допомогою, а опісля постійними місячними звичайними датками не уможливить прийти УПТ-ву до рівноваги, то наслідки такої байдужности будуть дуже сумні.

Та з огляду на велику небезпеку сподіваємось, що озветься громадська совість, озветься почуття обовязку; надіємося, що гарний приклад нашої еміґрації в Чехословаччині спонукає всіх досі байдужних негайно прислати більші жертви до Каси Головної Управи „Українського Педаґоґічного Товариства", у Львові, Ринок ч. 10.

Коли жертвенністю міряється життєздатність нації, то ділами докажім, що ми нація спосібна до життя.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Першого Падолиста.

По цілім світі, кудиб доля не загнала наших людий, всюди день першого падолиста буде святкований яко день, в котрім наші браття пірвали кайдани і постановили жити своїм власним державним життєм. Тяжко прийдеться святкувати сей день нашим братам там під ляцькою кормигою, бо там, „бють і плакати не дають". Бють по тюрмах, бють по улицях, бють в школах. Думають, що бючи тіло, вбють і духа. Безумні. Забули, як то ще недавно самі плакали, що „Прусак нас ґнеце". Що Прусак не позволить учитись їх дітям по польськи в школах, які то вони самі оплачували своїми податками. Що не позволить їх дітям молитись до Бога своєю рідною мовою. Самі вони рік-річно обходили роковини свого „повстання", та кричали перед цілим світом, що вони в неволі.

Нам приходиться вчитись від них і боротись проти своїх катів, якими є вони так довго, доки не виборемо своєї держави.

На волі ми тут і тому в сей день, коли то нам уста не закнебльовані, маємо крикнути могучим протестом перед цілим світом, що Лях нас гнете, що волі хочемо і боротись за неї будемо аж до осягнення. В сей день мусимо зложити від себе гідну жертву і втерти слези тим калікам, які не жалували свого здоровля, свого життя за красшу долю свою і нашу. В сей день мусимо забути свої партійні чи релігійні ріжниці, а разом голови похилити в тихій молитві за тих, що більше не встануть, а котрих кости порозкидані по всіх краях чужих, а також порозкидані із гробів на своїй власній землі.

Українці міста Елизабет, Н. Дж., враз із прочими громадами будуть таксамо святкувати свято Першого Падолиста в слідуючу неділю, то є 1-го падолиста, — по Службі Божій буде відправлена панахида за поляглих борців, а відтак зараз всі удадуться до галі шкільної при Савт Ст., де будуть бесіди, продукції хорові тов. Боян, партії сольові і т. п. На се свято запрошено двох визначних американських бесідників. Можна сподіватись, що всі братства, товариства, сестрицтва візьмуть як найчисленнійшу участь в тім святі, чим докажуть свою зрілість і солідарність в так важнім і дорогім кождому Українцеви дни.

Р. С.

ДЖЕРЗИ СІТІ, Н. ДЖ.

До відома членам всіх Товариств і Братств.

На спільнім мітинґу всіх істнуючих Товариств і Братств в Джерзи Сіті, Н. Дж., який відбувся в середу дня 28. жовтня с. р. під 72 Моріс стріт, ухвалено спільно пошанувати святочно день 1-го падолиста (в неділю) 1925 р., в слідуючім порядку: Члени кождого Товариства і Братства мають зійтися під 72 Моріс стріт з відзнаками перед год. 10. рано. Товариства і Братства мають прийти з прапорами під висше означену адресу. Точно о годині 10 рано (в неділю дня 1-го падолиста с. р. всі зібрані Товариства і Братства виступлять походом улицями в напрямі до церкви. В церкві відбудеться поминальне богослуженне за поляглих українських героїв в борбі за Вітчину. По богослуженню, в церковній гали відбудеться Поминальне Народне Свято. Обовязком кождого члена котрого небудь існуючого Товариства чи Братства в Джерзи Сіті, Н. Дж., сповнити свій народний обовязок і на означений час в означенім місци явитись з иншими членами.

ЗА СПІЛЬНИЙ КОМІТЕТ:
Василь Гіль, Антін Онисик, Михайло Угорчак.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Повідомлення.

Отсим подається до відома всім Уділовцям У. Н. Дому в Елізабет, що контракт купна вже викінчений і все в порядку. У. Н. Дім перейшов під контролю заряду. Тож в неділю, 1-го падолиста о год. 5.30 пополудни відбудуться ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ уділовців У. Н. Дому. Кождий член обовязково має явитись під ч. 214 Fulton St., Elizabeth, N. J. На порядку дня дуже пекучі справи до вирішення, а то, справа з фінансами, вибір нового уряду і поправа Дому, що найголовнійше. Рівнож хто ще не зложив свої датки, то нехай приносить в назначений день, тобто 1-го падолиста. 253

М. Шнира, секр. фін.

УВАГА! НЮ ЙОРК, Н. Й. УВАГА!

УКРАЇНСЬКА ШКІЛЬНА РАДА

повідомляє всіх членів, що

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

УКР. ШКОЛИ М. НЮ ЙОРКУ

— відбудуться —

В СУБОТУ, 31. ЖОВТНЯ 1925

В ГАЛІ Ч. 3. УКР. НАР. ДОМУ
217-219 E. 6th ST., NEW YORK, N. Y.
о годині 8-мій вечером.

ПРОГРАМА:

1. Цілорічний звіт Української Шкільної Ради.
2. Принятте статута.
3. Ухвала шкільного реґуляміну.
4. Вибір Української Шкільної Ради на слідуючий рік.
5. Вільні внески. 252-53

ЗА УКР. ШКІЛЬНУ РАДУ:
Ілько Гузар, голова.
Михайло Никифорчин, секр.

УВАГА! С. С. ПИТСБУРҐ, ПА. УВАГА!

УКРАЇНСЬКА ГР.-КАТ. ПАРОХІЯ В ПИТСБУРҐУ, ПА.

— уладжує —

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЄ

ЗА СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ І ПОҐИБШИХ ГЕРОЇВ УКР. НАРОДА

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 1-ГО ПАДОЛИСТА 1925 РОКУ

В ЦЕРКВІ НА 7-ІЙ УЛ. С. С., О 6-ІЙ ГОД. ВЕЧЕР.

По богослуженню відбудеться в шкільній гали з нагоди семої річниці проголошення независимости Української Републики

СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ

На програму того концерту складаються хори мішані, дуети, соля, терцети смичкові і соля скрипкові в супроводі фортепяна.

Діріґент С. Яґелло.

На сей святочний вечір запрошається Дорогих Родимців з цілої околиці. 252-53

ДЕНЬ СВЯТА 1-ГО ПАДОЛИСТА В НЮ ЙОРКУ, Н. Й.!

„СОЮЗ УКР. НАЦ. ТОВАРИСТВ МІСТА НЮ ЙОРКУ"

— улаштовує —

СВЯТО ПРОҐОЛОШЕННЯ

ДЕРЖАВНОСТИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ ЗАХІДНЬОЇ РЕСПУБЛИКИ

У НЕДІЛЮ, ДНЯ 1-ГО ПАДОЛИСТА 1925 РОКУ

ПОРЯДОК СВЯТА:

1. Українська школа, Чорноморська Січ, представники національних Товариств перед Службою Божою приходять з Народнього Дому до церкви св. Юрія з прапорами.
2. По Службі Божій відправиться панахида по загинувших за визволення України та посвячення вінка тих героїв.
3. Після панахиди відбудеться похід при бані з церкви св. Юрія до Народнього Дому з вінком і прапорами Товариств, Української школи, „Чорноморської Січи" і цілого громадянства.
4. В Народнім Домі відбудеться з нагоди Свята коротка промова, по чім вінок залишиться на галі при почесній сторожі „Чорноморської Січи", аж до вечірного богослуження. Дітвора Української Школи удасться до парохіяльної галі, де п.п. учителі вияснять їм значінне свята.
5. Перед-вечірним Богослуженнем урочисте перенесенне вінка до церкви, де він залишиться на все на відповідному місци.
6. У ВЕЧЕРІ СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ, З ВІДПОВІДНИМИ ПРОМОВАМИ.

Кождому Українцеви відомо, яке велике значінне має відродженне до державного життя західної части Українського Народа!

Всі культурні народи обходять урочисто свої найменьші національні свята, а тому комітет певний, що українська громада міста Ню Йорку візьме у святі 1-го Падолиста, як найчисленнійшу участь, аби те свято зробити дійсно величаво урочистим.

Станьмо громадно і голосно скажім нашим ворогам, що дух українського народа не зломний у своїй боротьбі, а нашим родимцям в старому краю, що вони не самотні в борбі за визволення.

252-53 КОМІТЕТ.

ЗОЛОТА КНИГА

Ювилейної Кампанії Українського Н. Союза

ВІД 10 ДО 20 НОВИХ ЧЛЕНІВ ЗОРГАНІЗУВАЛИ:

(Продовження).

Товариство Богдана Хмельницького, від. 137. У. Н. Союза в Істон, Па., зорґ. 17 повнолітних і 10 дітий — разом 27.

Сей відділ зорґанізовано 17-го марта 1913 р. з 17 членів під проводом Василя Ґудз, Віктора Мегаль і Володимира Литвина. З членів основателів до тепер в тім відділі перебувають Гринько Яворський, Іван Милимук, Филимон Саґатий і Іван Турчинський. Відділ сей відзначаеся тим, що ніколи нема в нім суспендованих, як також взірцевим діловодством. Тепер в відділі є 161 повнолітних членів і 63 дітий — разом 224, під управою предсідателя Івана Милимука, секретаря Стефана Терлецького і касієра Андрія Василика.

В Ювилейній Кампанії відзначились:

(Долішний ряд сидячий, з ліва на право): Василь Дроботій 5-ох, Филимон Саґатій 4-ох.
(Горішний ряд стоячий, з ліва на право): Стефан Терлецький 1-го, Іван Крочак 4-ох, Іван Рудавський 2-ох і Микола Підгайний 1-го.

—o—

Товариство „Запорожська Січ", від. 327. У. Н. Союза в Гемпстед, Л. Ай., Н. Й., зорґ. 17 повнолітних членів.

Се є новий відділ зорґанізований в часі Ювилейної Кампанії У. Н. Союза дня 1-го грудня 1924 р. заходом д. Івана Ґречина.

Іван Ґречин, секретар, род. Дарахів, Теребовля, Гал., зорґ. 17 нових членів.

—o—

Братство св. Івана Хрестителя, від. 76. У. Н. Союза в Нюарк, Н. Дж., зорґ. 16 повнолітних і 12 дітий — разом 28.

Се є найбільший відділ в Нюарку, Н. Дж., і один з найстарших в орґанізації. Найстаршим членом того відділу є Микола Явчак, род. Велике Поле, пов. Сянік, Гал., в У. Н. Союзі від 7-го падолиста 1903 р. Є в тім відділі ще старші Союзовці як о. Петро Понятишин і другі, що прийшли до того відділу з переступними листами. Двайцятьдевять літ членом нашої орґанізації є прийшовший там з переступним листом Онуфрій Стависький, род. з Снітниці, пов. Грибів, Гал., котрий за цілий час свого членьства ніколи не був суспендований, хоч се вже пятий відділ в якім перебуває. Є там ще много інших старих льояльних членів з перед реформи, котрих членські рекорди створили той ґранітний фундамент нашої орґанізації. Днесь той відділ знаходиться під управою Павла Романишина, як предсідателя; Олекси Лисака, як секретаря і Стефана Стойки, як касієра, та має 142 повнолітних членів і 112 дітий — разом 254 всіх обезпечених в У. Н. Союзі.

В Ювилейній Кампанії відзначились:

Олекса Лисак, секретар, род. Домаморич, Тернопіль, Гал., зорґ. 16 повнолітних і 12 дітий — разом 28.

—o—

Братство св. Володимира Великого, від. 179. У. Н. Союза в Сейнт Луіс, Мо., зорґ. 16 повнолітних і 10 дітий — разом 26.

Відділ сей був заснований 22. мая 1908 р. під іменем Т-ва Богдана Хмельницького з 15 нових членів і 3-ох переходців з від. 14-го, під проводом Михайла Петрівського. Дня 15. падолиста того самого року змінено одноголосною ухвалою членів назву того відділу на „Братство св. Володимира Великого". Були се часи великого безробіття. Тяжко було не лиш нових членів дістати, але й зорґанізованих втримати. Нові слабо приходили, а зорґанізовані в пошукуванню за заробітками в інші сторони відходили. Всеж таки відділ хоч поволи, але стало зростав і в часі реформи мав вже повну сотню членів. Днесь є там 111 членів повнолітних і 87 дітий — разом 198 осіб, хоч з членів основателів остався лиш сам Михайло Петрівський. Найстаршим Союзовцем в тім відділі тепер є Тимко Шеремета, род. Медин, Збараж, Гал., членом У. Н. Союза від 2-го лютого 1903 р., котрий там прийшов з переступним листом з від. 194, будучи ще скорше в відділі 40., а котрий за 22 роки свого членьства не був ніколи суспендованим. Відділом тепер править слідуючий уряд: Михайло Дмитришин, предсідатель; Тимко Шпить, секретар і Василь Тустановський, касієр. Довгі роки на переміну в уряді предсідателя або секретаря вів діловодство того відділу Михайло Петрівський, довголітний гол. радний У. Н. Союза. На минувшій 16-тій конвенції той відділ дав ще одного свого визначного члена Д-ра Миколу Клима на гол. радного до головного уряду У. Н. Союза.

В Ювилейній Кампанії відзначились:

Михайло Петрівський 2ох, Василь Тустановський 2-ох, Василь Щупляк 2-ох, Йосиф Сокирка 1-го, Андрій Помірко 1-го, Др. Микола Клим 1-го, Василь Голдак 1-го, Йосиф Стефанів 1-го, Михайло Федина 1-го, Михайло Тиндик 1-го, Іван Добромільський 1-го, Іван Гаргала 1-го і Теодор Владика 1-го — разом 16. Кромі того Тимко Шпить, секретар, вписав 10-ро дітий.

—o—

Братство св. Василія, від. 229. У. Н. Союза в Скрентон, Па., зорґ. 16 повнолітних і 9 дітий — разом 25.

Було се дня 1-го січня 1909 р., в гали при церкві св. Іоана Хрестителя, коли члени „Галичани" постановили відділитися від „Угорщан", гуртуючихся разом при висше названій церкві в відділі ч. 40 імени св. Пророка Ілиї, та створити новий відділ для себе і перейти до „галицької" церкви св. Володимира. При церкві св. Івана Хрестителя в Братстві св. Пророка Ілиї, від. 40. У. Н. Союза рішалося оставати 54 „Угорщан", а 66 „Галичан" заснувало нове Братство ім. св. Василія, від. 229. У. Н. Союза і перейшло до „галицької" церкви ім. св. Володимира. В 1910 році тая місцевість була столицею кирині проти У. Н. Союза однак сей відділ не піддався їй як також не піддався ворохобни з приводу реформи в 1915 р. З членів основателів перебувають ще досі в тім відділі: Анна Баковська, Петро Гарасим, Микола і Анна Югас, Михайло Косць, Яків Линик, Олекса Славський і Казимир Троціяський. Найстаршим Союзовцем в тім відділі є Стефан Калакука з 1901 р., прийшовший там з переступним листом пізнійше. Днесь в тім відділі є 120 повнолітних членів і 46 дітий — разом 166. А управляє ним Петро Дочич предсідатель, Юрій Ковпак секретар, і Михайло Федицький касієр.

В Ювилейній Кампанії відзначились:

Василь Тарас, бувший секретар, род. Пристань, Жовква, Галичина, зорґ. 13 повнолітних і 9 дітий.

Петро Дочич 1-го, Йосиф Федерович 1-го і Ілько Гоминчук 1-го.

—o—

Йосиф Годяк, секретар, род. Грушатичі, Перемишль, Галичина, зорґ. 7 повнолітних і 5 дітий.

Товариство „Запорожська Січ", від. 347. У. Н. Союза в Милвил, Н. Дж., зорґ. 16 повнолітних і 5 дітий — разом 21.

Сей відділ був зорґанізований 24. грудня 1912 р. з 15 членів і 6 членкинь, разом 21 осіб, під проводом Василя Морозовича, Стефана Демуса і Панька Процишина, під ім. Братства св. Василія Великого, яку то назву на річних зборах в грудни 1914 р. після одноголосної ухвали членів змінено на „Товариство Запорожська Січ", від. 347. У. Н. Союза. Товариство тепер складається з 42 повнолітних членів і 32 дітий — разом 74 і остає під управою Стефана Чопек, як предсідателя; Йосифа Годяк, як секретаря і Юрія Шимко, як касієра.

В Ювилейній Кампанії відзначилися:

Йосиф Годяк 7-ох, Микола Гнатюк 5-ох, Григорій Замойський 3-ох, і Стефан Чопек 2-ох.

(Дальше буде).

ДО УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК В АМЕРИЦІ.

Зорганізоване Українок в Ню Йорку для участи в конґресі Міжнародної Ради Женщин, який відбувся в маю сього року у Вашинґтоні, а також і почин нашої делеґатки на сей конґрес пані Ганни Чикаленко-Келлер дали початок теперішньому Союзови Українок в Америці. З того часу виділ Союза Українок вислав чимало листів до українських жіночих товариств в Америці з поясненнем програми і просьбою вступати в члени Союза Українок в Америці. Одначе мушу з жалем зазначити, що дотепер зголосились тільки товариства з Ню Йорку і кілька околичних. Як зрозуміти мовчанку тих товариств, які дістали писма? Особливо тяжко зрозуміти се, коли пригадати, листи ріжних жіночих товариств з того часу, коли наша делеґатка п. Чикаленко-Келлер була в Ню Йорку. Листи ті так повні одушевлення й охоти до праці для загального добра, що здавалося, що Союз розвинеться протягом кількох тижнів. А тепер? Виходить, що ми любимо хвилеві фаерверки, а не постійну, плянову і тривку працю. Ми любимо закладати всілякі комітети, робити богато крику, а з хвилею, коли наше імя появиться в часописі, робота кінчиться.

Я щиро бажаю, щоб ідея Союза Українок розвивалась, щоби він придбав як найбільше членів, бо тоді вся праця піде скоршим темпом вперед.

Союз Українок в Америці, орґанізація **безпартійна** і обєднує усі круги нашого жіноцтва. Союз Українок виходить із заложення, що жіноча орґанізація не може мати ніякої партійної закраски, а рівночасно уважає, що участь жіноцтва в політичному життю необхідна і не стоїть на перешкоді, щоб поодинокі члени працювали особисто в істнуючих партіях.

Статут, який Союз Українок приняв, майже тотожний із статутом Союза Українок зі Львова, тільки з малими додатками, які торкаються наших відносин в Америці. Він складається з так званих секцій, а то: 1) Орґанізаційної; 2) Міжнародніх звязків; 3) Преси; 4) Просвітної; 5) Економічної. У нашому статуті є такі додатки: 1) Обєднанне усіх українських жіночих товариств в Америці; 2) Звязки і співпраця у американських жіночих орґанізаціях; 3) Пропаґанда української справи серед Американців; 4) Поміч і співпраця з українськими жіночими орґанізаціями в краю; 5) Вихованне українських дітий.

Програма широка, але як до неї взятись, коли жіноцтво в Америці не здає собі справи, що тільки через орґанізацію таку як Союз Українок можна взятись до такого діла, як вказує програма.

Я не трачу надії, що ми всетаки пробудимося з нашого довгого сну байдужности, бож ми народ культурний і з історією і традицією. Ми не смієм забувати, що діти наші тут в Америці винародовляться в другому поколінню і що треба взятись до діла, поки час, бо інакше і то в короткому часі не стане й сліду з Українців в Америці. А як можна запобігти американізації наших дітий, коли самі мами про се не дбають, чи дитина буде тямити свій український рід і свою націю, чи ні.

Союз Українок в Америці принявся відповісти на такі і много інших питань, але се можливо лиш тоді, коли всі як одна станемо під прапор Союза Українок в Америці і всі як одна будемо поширювати його ідею. Я вірю, що Ви, українські жінки в Америці почуете голос Союза Українок і не лишите малої зачатої орґанізації, щоб знидила iзза браку сил до виконання великої програми Союза Українок в Америці.

О. Лотоцька,
секретарка Союза Українок.

ПІД РУМУНСЬКИМ ПОСТОЛОМ.

(Допис з Буковини).

—o—

На засіданні Ліґи Націй представник Угорщини ґраф Апоні став в обороні мадярських селян під Румунією перед кривдами, які робить їм румунське правительство. Тоді румунський делеґат Тітулеску запевняв Ліґу Націй, що „національні меншости" мають в Румунії набільшу свободу (!) і румунський уряд робить всьо можливе, щоби виповнити супроти них зобовязання перебрані мировими договорами.

Відповідь представника румунського уряду — це свідома найпоганіща брехня. Криваві порахунки з кождим, хто не може терпіти важкого румунського постола на свойому карку, є наглядним доказом, який „рай" мають „національні меншости" в цьому страшному царстві циганів.

Після страшної масакри українських селян Хотинщини (Малої Буковини) — повторилась такаж нелюдська масакра татарбунарських селян Бесарабії. Величезна судова розправа в Кишеневі — очевидно не проти виконавців тої останньої масакри — тільки проти нещасних селян, які в числі поверх 600 душ вже цілий рік томилися в тяжкій тюрмі, а половина з них не дожила процесу — пригадала культурному світові страшні нестерпні відносини в циганському царстві і заставила европейських вчених вислати до румунського правительства і оголосити в европейських ґазетах рішучий гострий протест проти такого нелюдського знущання.

Та Румуни не позволили, щоби делеґати італійських, французьких і анґлійських селян приїхали до Румунії і переконалися, як там живеться селянам і „національним меншостям", — не позволили і европейським адвокатам перебрати оборону нещасних татарбунарських жертв румунського насильства.

Кати бояться денного світла.

Румуни винищують фізично „національні меншости" (замучують в тюрмах, стріляють, вішають, дусять утруйними ґазами і т. п.) та дощентно нищуть культуру тих „національних меншостей" стараються насильно зробити з них погній для своєї великої Румунії (Романія маре).

Зпоміж усіх „національних меншостей" терплять найбільше Українці. Їх передусім наважилися Румуни знищити з кретесом, до щенту.

Хоча і Німцям і Мадярам і Болгарам і Жидам і другим „національним меншостям" живеться під Румунами не з медом і багато мусять вони зносити знущань і безправств — то становище Українців під Румунією є сто разів гірше.

Цигани, хоча кривдять, але бодай признають, що Мадяри, Німці, Жиди і т. д. — це не Румуни, але „національні меншости".

А української народности вони навіть і узнати не хотять.

З початку, як заняли українські землі, то ділили нас на Українців, Русинів і Гуцулів. Отже з одного українського народу робили три окремі народи. Але тепер кажуть вже, що під Румунією нема ані Українців ані Русинів ані Гуцулів, — а є тільки самі Румуни. Очевидно — кажуть — є такі Румуни, що вміють по румунськи і говорять в дома румунською мовою. Але є й такі Румуни, що „забули" румунську мову або й такі, що „ще не навчилися в румунських школах своєї „матірної" румунської мови — і тоді вже не буде таких „Румунів", щоби говорили по українськи, тільки всі будуть говорити по румунськи.

З цим Румуни зовсім не криються, а навіть ухвалили минулого року такий шкільний закон, після якого чи „бувші" чи „будучі" Румуни мають ходити тільки до румунських шкіл і тим самим вони не мають права користати з охорони „національних меншостей".

А чейже Румуни захопили українські землі, на яких суцільною масою живе дуже поважне число Українців. І так на підставі статистики з перед війни (з 1910 року) живе на Буковині Українців 304,000, в Бесарабії Українців 701,000, в румунській частині Підкарпатської України Українців 20,000. Разом Українців під Румунією 1,025,000 словами: один міліон двайцять пять тисяч.

Опріч того в самій Молдавії є цілі українські села, де населення — не дивлячися на веденну через сотки літ румунізацію — говорить і до нині чисто по українськи.

Взагалі, коли причислити всіх Українців до одного під Румунією, а також дочислити природний приріст за 15 літ, то число Українців винесе щонайменше 1,400,000 до півтора міліона душ.

Хоча вони і незорґанізовані до оборони перед насильною румунізацією, хоча вони стерорризовані і залякані страшним, нелюдським режимом (способом правління), то всеж таки ненависть до наїздників і катів тліе в душах і серцях поневоленого народа і цигане поломлять собі зуби і подавляться, заки їм удасться нас живцем зїсти.

На цей раз хай буде стільки, а на другий раз напишу більше про наше життя і відносини в цьому циганському пеклі.

Дьордій Гуцуляк.

Допись.

—o—

МИННЕАПОЛИС, МИНН.
Протестуюча телеґрама.

Комітет Українського Дому Просвіти дня 5-го жовтня с. р. вислав до Вашинґтону до Міжнародної Парляментарної Унії отсю телеґраму:

INTERPARLIAMENTARY COUNCIL,
WASHINGTON, D. C.

Honorable Sir:—

The whole world knows that three Ukrainian representatives of Polish Parliament were imprisoned for defense of the enslaved Ukrainian people.

The undersigned Ukrainian Educational Society of Minneapolis, Minn., requests the Interparliamentary Union Council to protect the mentioned representatives and help to gain their freedom.

We protest also against persecutions by Poland of our representatives and against oppression of Ukrainian schools, Educational and Cultural societies on the occupied Ukrainian soil.

Peace on earth and good will to men could not be assured by tyranny.

Ukrainian Educational Home of Minneapolis.
J. Shmiganowsky, O. Kozak,

З ОБЄДНАННЯ.

(Продовження)

Дискусія.

В дискусії над звітом екзекутиви М. Жук інтерпелює, яке є становище Обєднання супроти гетьманату. На його думку, Обєднання повинно ставитися невтрально до ріжних державних форм та приняти таку широку плятформу, щоби вона могла обняти всяке змагання до національного визволення. Се причинилобся до зросту Обєднання.

Др. Мишуга: До того, що я сказав у своїм світі відносно гетьманату додам, що політична плятформа Обєднання, обнята ар. 2. статута, стремить в своїй ціли до „зединення поодиноких українських земель в Европі в одноцільну українську, народно-правну державу, якої устрій має остаточно порішити Національне Зібрання, вибране на підставі загального, рівного, тайного і безпосереднього голосування". Від сього ми не можемо відступити, бо відступлення булоби зміною статута, а статут може змінити лишень Конгрес.

Ревюк: З наведеного артикулу статуту Обєднання видно, що Обєднання має таку широку плятформу, яка обнимає всі стремління до самостійної української держави. На таку плятформу моглиб станути й гетьманці, колиб вони лишень хотіли віддати питанне державного устрою української держави під рішення Національного Зібрання. Що в Америці аґітацію за монархізмом повели люди, які народови не признають права рішати про свій державний устрій, то в сьому не наша вина. Розширення плятформи Обєднання так, щоби вона обняла навіть гітьманців, не домагалися навіть ті представники Січи, які на послідним конґресі виступали з обороною гетьманату; вони просто предложили свою думку під дискусію, але не домагалися голосування над відповідною зміною статута Обєднання. Коли знова тепер ставиться цілу справу на просто утілітарне становище, що мовляв проголошенне гетьманату може помогти якійсь організації, то я спитаю представників Січової Організації, на скільки проголошенне гетьманату помогло їх організації?

М. Воробець: У відповідь на цей запит скажу, що я інтересувався січовою справою в старім краю, що дорога мені і тут в Америці січова ідея, і тому я з прикростю мушу зазначити, що Січова Організація через гетьманат богато потерпіла. З переписки з Січовиками з Клівленду, Питсбургу, Шикаго, з добуту на окружнім зїзді Першого Січово Округа я переконався, що більшість Січовиків є проти гетьманату, а ще більше проти особи гетьмана. Січовики уважають, що гетьманат проголосив собі на власну руку без належитого уповажнення від членів Січової Організації орган Січової Організації. Статут Січової Організації не дає такого права управі ні органови, а новий статут ще правно не принятий. Та тут ще не о гетьманат ходить на стільки, скільки о те, що Січова Організація взялася за несвоє діло. Се блуд, що Січ вмішалася в політику. Січова Організація се не політична організація, а — товариство, яке спортом, ґимнастикою й військовими вправами має виробляти в нас, а головно в нашій молодежи в Америці, карність, справність, та другі військові прикмети. Се неминовни національна армія. І тому для такої організації політичні дебати, дискусії, сварки таки шкідливі, як політика для армії. Вона мусить лишитися поза партіями та політикою, або мусить розлетітися, як розлетілися всі розполітикувані армії. Січовики ждуть того від свого органу, а тимчасом там нема нічого більше, лише дискусії, полеміки, інвективи, — все за і проти гетьманат. Через се Січова Організація падає числом. Се є доказ, що ідея гетьманату не захопила загалу. Зрештою вона не відбилася ніяким відгуком і в старім краю. Коли гетьманатом не цікавиться старий край, де ведеться кождого дня боротьба проти ворога, то пощо маємо клопотатися справою в Америці?

Др. Мишуга: Ми справді забігаємо дещо за далеко. Без сумніву всім нам лежить добро Січової Організації на серцю, одначе не забуваймо, що ми на засіданню Обєднання і маємо говорити про власні обовязки, а не про внутрішну січову справу. Зазначу, що д-р Назарук повідомив нас листовно, що він хотівби радо з Обєднанням і другими працювати то що не думає і не хоче викликувати через гетьманат яку небудь боротьбу в нашім національним таборі.

М. Воробець: Для поневоленої нації всі дороги добрі, які ведуть до національного визволення. Який свідомий національний чинник не проявивби реальну силу і не показався здібним виборити свобідну народну державу, то ми всі його поперлиби.

В. Титанич: Січ і гетьманат це дві окремі справи. Їх не треба надто часто мішати, бо з цего виходить непорозуміння. На січовім зїзді не ухвалено гетьманату. Зїзд не був за, але не був і проти. Ми хотіли почути перше голос з старого краю про ту справу. Перший Округ Січ. Організації не бувби противний самій гетьманській ідеї, але рішучо противний проголошенню гетьманом Скоропадського.

Січовики були всегда з Обєднанням, а коли повстав був розбрат, то це було ділом тільки одної особи. Загал Січовиків болів над тою справою. Він є сем і душею далі при Обєднанню.

По вичерпанню дискусії на тему гетьманату поставив О. Ревюк слідуюче внесення: Виконавчий Комітет Обєднання, вислухавши звіту Президії та перевівши дискусію стверджує, що становище Президії в усіх біжучих справах годилося з постановами статутів і Конгресу Обєднання.

Зосібна що до пропаганди гетьманату в Америці органом Січової Організації в Зл. Державах, Виконавчий Комітет стверджує, що поки справи гетьманату не вирішено Січовою Організацією згідно з її статутом, наше становище обєднання супроти Січової Організації остає таке, як було до сього часу. Внесення принято.

В справі Дому Народного Комітету забирає слово **П. Сокальчук:** Конгрес наложив на Обєднання обовязок перебрати Дім Нар. Комітету, але нічого з того не вийшло. Без сумніву, що нема в тім вини з боку Обєднання, але факт, що одинця кермує тепер народним добром і кпить собі зі всіх тих, що складали центи на сироти та дорожать народним добром. Приватні люди в Ню Йорку заложили тепер Комітет оборони Дому Нар. Комітету, який хоче вязвати весь укр. загал в Америці, щоби допоміг ратувати народне добро, з якого і сліду не стане, якщо адміністрація буде вестися так як тепер. Ми рішені йти на судову дорогу.

о. Струтинський: Рішучо треба йти до суду, нарід зложить гроші на процес.

С. Ядловський: Після права властителями дому є о. Лотовнч, Вол. Лотоцький і Добрянський. Обєднання легально нічого не може осягнути. Як буде господарка з домом така як тепер, то дім цілком знищиться і пропаде і та решта, яку ще тепер можнаби дістати. Як піде справа до суду, то знова решту зїсть ресівер. Накраще, щоби всьо, що вдасться, а одержані гроші вислати до краю. Чую, що дім хоче купити Союз Укр. Товариств в Ню Йорку. Є опозиція проти него, нехай вона купить. Той повинен купити, хто дасть більше. Тільки чую, що управа дому знова не спішиться вже з продажею.

Якщо та група, що хоче відібрати дім, думає серіозно, що з дому можна мати добрий дохід і має на це докази, то ми повинні її підперти в її процесі з старою управою а коли дім відбереться, віддати її адміністрацію.

П. Сокальчук: Комітет повстав, щоби ратувати сирітські гроші, але він над тим не застановлявся, щоби дім перебрати.

Др. Мишуга: В справі Дому Нар. Комітету ми є звязані ухвалою Конгресу. Наше становище може бути тільки одно: Нам має передати теперішна управа Нар. Ком. дім, а ми вже потім розглянемося, що будемо з ним робити, чи адмініструвати чи продати і гроші вислати до краю. За всяке інше розвязання тої справи ми не перебираємо ніякої відвічальности.

Т. Грицей: На послідним зїзді Народного Комітету запала ухвала, що по розвязанню Комітету має перейти маєток на ту укр. центральну організацію, яка по Комітеті повстане. Це можна перед судом доказати.

О. Ревюк: Щоби рушити справу з місця треба зорганізувати гурток тих людий, що були членами Комітету, зложили гроші і доходити своїх прав.

о. Струтинський, Ревюк і Ядловський ставлять слідуюче внесення:

Обєднання стоїть в справі Дому Народного Комітету далі на тім становищу, яке заняв Конгрес і екзекутива. В звязку з тим вибирає для зреалізовання тої справи комітет, в котрого склад входять як бувші члени Народного Комітету: о. Споліткевич, Грицей, Штогрин, Ядловський.

Внесення принято та переведено колєкту на започаткованнє фонду добуття Дому Народного Комітету.

Звіт Контрольної Комісії.

М. Воробець від імени контролі заявив, що комісія переглянула всі всі книги і рахунки і знайшла всьо в як найкращому порядку. Вислухавши звіту екзекутиви та провіривши її діяльність, треба висказати її нашу щиру подяку та признання за вмілу і хосенну працю.

Внесення **В. Титанича**, щоби приняти звіт контрольної комісії так як він був поданий, принято.

(Дальше буде).

НЕЙМОВІРНЕ.

З Кремінця пишуть до львівського Нового Часу:

Невдовзі має відбутися тут небувалий ще процес. Мають судити сорок двоє дітей у віці 9 до 17 літ.

Цього року заснували ученики всеілюдної школи в Кремянці гурток копаного мяча. Цей гурток побіч гри в копаного мяча займався рівнож пластом.

Місяць тому „довідалася" о істнованню цього гуртка дефензива та арештувала всіх учнів-членів того гуртка. Через кілька годин випущено учнів на волю за зложенням від кождого по 25 зол. кавциями.

Задержано в тюрмі тільки уч. Івана Гійського, як організатора цього гуртка, який і досі сидить в тюрмі як політичний злочинець.

Як доносять, вязнична адміністрація знущається над 17 літним Гійським. Що 15 хвилин перериваоть йому сон, що якийсь час пхають його в зимну воду, або вкидають його у темну пивницю. Хочуть в той спосіб довідатися чи не було між ними в гуртку старших громадян, чи не заложила цього гуртка припадково „Просвіта".

Суд над тими дітьми має відбутися вже в недалекому часі. Судити має окружний суд в Рівнім.

Громадяне Кремінця звертаються головним чином до свойого посла Козицького щоби цею справою заінтересувався.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.